

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

асистент Абрамчук М.Ю., студентка Сухоставець І.

На сьогодні, підприємства багатьох галузей економіки України створюють високий ступінь ризику виникнення надзвичайних екологічних ситуацій і аварій, які можуть призвести до тяжких соціальних та економічних наслідків. Найбільш ефективним у стримуванні негативних тенденцій екологічної безпеки виробництва є застосування таких фінансових інструментів, як екологічні збори і податки.

Екологічна складова вітчизняної податкової системи представлена: 1) рентними платежами, 2) платою за землю, 3) збором за геологорозвідку, 4) платежами за спеціальне використання природних ресурсів і 5) екологічним податком (збором за забруднення навколишнього середовища). При цьому, основними функціями екологічного оподаткування є стимулювання діяльності щодо зниження рівня забруднення довкілля та фінансування природоохоронних заходів.

Проте, функціонування системи екологічного оподаткування в Україні має певні протиріччя та проблеми.

- Практично всі види платежів, пов'язаних з природокористуванням та охороною навколишнього середовища мають характер податкових надходжень до державного бюджету, незважаючи на їх принципову різницю за економічною сутністю та з позицій джерел фінансування природоохоронних заходів.
- Існує значний розрив між обсягами завданих збитків та дійсними витратами на їх відшкодування.
- Занижені абсолютні показники нормативів платежів за спеціальне користування природними ресурсами та зборів за забруднення навколишнього середовища.
- Значні розбіжності в граничних податкових ставках щодо нормативів забруднення.
- Складність розрахунків екологічних та ресурсних платежів та недосконалість системи статистичної звітності.

Отже, нинішня система екологічного оподаткування в Україні потребує реформування, спрямованого на зниження негативного впливу народногосподарського комплексу країни на навколишнє природне середовище. З цією метою доцільно:

- шляхом впровадження різних видів екологічних податків на продукт розширити базу екологічного оподаткування;
- встановити прогресивне або регресивне екологічне оподаткування в залежності від зростання або зменшення антропогенного впливу господарської діяльності на навколишнє середовище;
- змінити адресність надходження екологічних платежів, тобто за рахунок зібраних коштів повинні фінансуватися цільові екологічні програми;
- доцільно змінити порядок стягнення екологічного податку з метою реалізації принципу «забруднювач сплачує», тобто податок не повинен входити до ціни товару, а сплачуватися з прибутку;
- запровадити коефіцієнти коригування сум екологічних платежів залежно від зміни економічної шкоди та темпів зростання цін, що дозволить встановлювати реальні розміри платежів.

Крім того, для підвищення ефективності екологічного оподаткування необхідно: провести відповідне реформування існуючої практики фінансування природоохоронних заходів; удосконалити систему статистичної звітності, контролю звітних даних природокористувачів, бухгалтерського обліку, обліку надходжень платежів; вдосконалити систему штрафів за екологічні порушення; впровадити різні види податкових пільг, пільгових позичок та пільгового кредиту з метою підтримки та стимулювання природоохоронної діяльності суб'єктів господарювання; вдосконалити існуючу систему екологічного ліцензування; та ін.

Завдяки реформуванню системи екологічного оподаткування та вдосконаленню інших інструментів екологічного регулювання в Україні можливо досягнення узгодження різнорівневих інтересів щодо виробництва і раціоналізації природокористування та більш ефективне регулювання еколого-економічною поведінкою господарюючих суб'єктів.